



13. březen – 2. říjen 2005

**GIOVANNI  
GIULIANI  
(1664 – 1744)**

Baroko ožívá v Liechtensteinském muzeu



13. březen – 2. říjen 2005

# GIOVANNI GIULIANI

(1664 – 1744)

Baroko ožívá v Liechtensteinském muzeu

**Výstava je otevřena v:**

LIECHTENSTEINSKÉM MUZEU. Knížecí sbírky  
Fürstengasse 1, 1090 Vídeň/ Wien  
Denně kromě úterý od 9 do 20 hod.

**Vstupné:**

Výstava v Liechtensteinském muzeu: 10,- Euro  
Souběžná výstava v Liechtensteinském paláci na Bankgasse – Vídeň: 4,-Euro

**Zvláštní výklad k výstavě:** 4,- Euro

Pondělí 14 hod., středa 18.30 hod., neděle 12 hod.

**Informace:**

Tel. + 43 /1/ 319 57 67–251

**Katalog:** cena 59,- Euro

**Servis pro návštěvníky:**

LIECHTENSTEIN MUSEUM. Die Fürstlichen Sammlungen  
Fürstengasse 1, 1090 Wien/Vienna  
Tel + 43/1/ 319 57 67–252, Fax + 43/1/ 319 57 67–255  
[info@liechtensteinmuseum.at](mailto:info@liechtensteinmuseum.at), [www.liechtensteinmuseum.at](http://www.liechtensteinmuseum.at)





**Giovanni Giuliani**

Portrét z 2. pol. 20. let 18. století



## **Život a dílo barokního sochaře Giovanni Giulianiho (1664 – 1744)**

Giovanni Giuliani se narodil 29. dubna 1664 v Benátkách jako syn pekaře. V jeho rodném městě vládne v době baroka styl Vládmů Giusta Le Courta a jeho širitelem je i syn tohoto sochaře Jean (1627–1749). Giuliani se stává žákem Giuseppe Mazzy (1653–1741) v Benátkách a Boloni. V období mezi léty 1680–1690 mladý umělec působí v Mnichově, kam odešel společně se sochařskou dílnou rodiny Feistenbergerů. Giuliani se objevuje kolem roku 1690 ve Vídni, kde získává prvou zakázku na plastické vybavení knížecí zahrady v Leopoldstadtu od knížete Montecuccolih. V tomto městě třicetiletý sochař r. 1693 uzavřel manželství. Od r. 1694 pracuje Giuliani pro klášter Heiligenkreuz.

K přestavbě rodové rezidence ve Slavkově u Brna povolal Dominik Ondřej hrabě Kounic italského architekta Domenika Martinelliho, od roku 1695 pro něj pracuje i Giuliani. Sochař vytvořil jednotlivé plastiky i sousoší pro zahradu a zámek, je to největší dílo Giulianiho na Moravě. Souběžně vedle zakázek pro Heiligenkreuz a hraběte Kounice byl pověřen novými úkoly pro objednavatele Liechtensteiny. Umělec zdobí sochami jejich městský palác na Bankgasse ve Vídni, vede sochařské práce pro tuto šlechtu v zahradním paláci v Rossau, vytváří i plastiky Fischerem navržených stájí v Lednici na Moravě. (Zahradní palác v Rossau – dnes Liechtensteinské muzeum představuje veřejnosti kolekci Giulianiho sochařských návrhů i děl, zpřístupněno je i jeho umění v paláci Liechtensteinů na Bankgasse.)

Giuliani od r. 1701 zdobí liechtensteinský městský palác na Bankgasse. V tomto období prožívá i svou osobní krizi, roku 1705 je jeho manželství zrušeno, sochař opouští Vídeň kvůli dluhům. Stává se bratrem – laikem v klášteře Heiligenkreuz, zde podepisuje smlouvu, podle které jeho přípravné studie pro sochařská díla zůstanou v klášteře. Během poslední periody svého prací naplněného života vytváří díla pro klášter, i ve vysokém věku je umělecky činný. Od roku 1720 do r. 1723 vyhotovil vlastoručně dřevěné plastiky pro kostel v Budišově u Třebíče, podílel se i na výzdobě zámeckého sídla hrabat Paarů a přilehlé zahrady. V klášteře Heiligenkreuz nedaleko Vídně prožil Giuliani 33 roků svého plodného života, zde zemřel 5. září 1744. Jeho odkaz klášteru a evropské kultuře – bozzetta ze dřeva i pálené hlíny jsou k vidění na výstavě v Liechtensteinském muzeu. Kromě těchto studií můžeme spatřit i sochařské práce především v městském paláci Liechtensteinů na Bankgasse, vedle drobnějších kompozic na parapetu schodiště jsou zde zpřístupněny i větší plastiky na schodišti i vně paláce.

Giovanni Giuliani v 17. a na počátku 18. století zaujímá mezi vídeňskými umělci dominantní postavení. Johann Adam Andreas I. von Liechtenstein umožnil umělci návštěvu Itálie a tak mohl Giuliani konfrontovat svou uměleckou tvorbu s tamním sochařstvím. Jeho dílo ovlivnilo i další umělce, především Georga Rafaela Donnera – velkého sochaře vrcholného klasicistního baroka v Rakousku, jehož tvorba by se bez uměleckých podnětů Giulianiho prací umístěných v sídlech Liechtensteinů neuskutečnila.

Počátkem roku 2004 bylo Liechtensteinské muzeum opět zpřístupněno veřejnosti. Kromě prezentace významných světových sbírek vystavuje instituce i kolekce ze sbírek Hanse-Adama II knížete Liechtensteina, probíhají zde i různě zaměřené výstavy. V roce 2004 uplynulo 340 roků od narození a 260 let od úmrtí významného barokního sochaře Giovanni Giulianioho, k tomuto výročí byla v březnu 2005 otevřena jedinečná výstava Giulianioho uměleckých návrhů, které jsou uloženy v depozitáři Klášterního muzea v Heiligenkreuz a pro veřejnost nepřístupné. Na této výstavě je možno spatřit 188 plastických malých návrhů či studií k uměleckým sochařským pracím vytvořených umělcem s nevšedními schopnostmi. (Název bozzetto či modelletto byl převzat z itaštiny.) Výstava je doplněna asi čtyřmi desítkami děl Giulianioho předchůdců či současníků, kteří ovlivnili umělcův růst, nalezneme zde i tvorbu jeho spolupracovníků a následovníků. Tyto práce pochází z rakouských muzeí a sbírek Liechtensteinů, jiné byly zapůjčeny zahraničními institucemi. Katalog uvádí celkem 234 děl prezentovaných v pánském apartmá paláce Liechtensteinů v Rossau a také v několika přilehlých sálech dámské části této knížecí rezidence. Každá z vystavených prací má v katalogu své číslo, následuje jméno autora, název díla a datum vzniku, dále materiál návrhu a název muzea, z něhož byla práce zapůjčena. V příčleněném odstavci je uveden objednatel a místo určení se sochami vytvořenými podle studie navrhovatele.

Jen vůdčí umělci významných sochařských dílen byli schopni vytvářet kvalitní návrhy pro plastiky. Taková bozzetta byla skutečným pokladem uměleckých dílen a jejich majitelé je jako největší cennost předávali svým následovníkům. I tovaryš byl schopen podle takového návrhu zvládnout v hrubých rysech zamýšlenou plastiku, mistr pak většinou vlastní rukou prováděl dokončení sochařského díla, na jehož výstavbu také dohlížel. Tovaryši pak rozšiřovali styl práce mateřské dílny, ale v těchto opakovaných plastikách už je cítit změny a mnohdy i úpadek. Jedno bozzetto mohlo mít i větší počet vyhotovení. Někdy dle významu objednavatele šlo o práci jedinečnou. Bozzetta byla vytvářena ze dřeva, jindy z vypálené hlíny, řidčeji se užívalo i jiných materiálů. Pro uměleckou tvorbu Giulianioho měla prvořadý význam práce s hlínou, v níž mohl uplatnit své jedinečné schopnosti modelovat tuto tvárnou hmotu.

K několika plastickým návrhům Giulianioho nebyla dosud nalezena konečná obdoba v sochařském díle. Tři z těchto bozzett byla před rokem přičleněna k plastikám kostela Nanebevzetí P. Marie a sv. Gotharda v Budišově u Třebíče. (Příloha Budišovského zpravodaje č. 4/2003, [www.horacko.cz/budisov/zpravodaj](http://www.horacko.cz/budisov/zpravodaj)) Rakouská uměnověda převzala bez výhrad tento objev a v literatuře k výstavě Giulianioho ve Vídni jsou bozzetta uvedena jako přípravné studie pro budišovské chrámové sochařské práce. V katalogu pod číslem 83.2028 figuruje Sv. Gothard v biskupském ornátu s lokalizací plastiky ve farním kostele v Budišově. Bozzetto z Klášterního muzea v Heiligenkreuz bylo podle dnes ústřední postavy budišovského oltáře opraveno a znovu pozlaceno a tak uvedeno do původní podoby. Také další dva Giulianioho návrhy z pálené hlíny v katalogu pod čísly Kat. 103.2028 a Kat. 104.2028 s názvy: Stojící anděl s rohem hojnosti 1722; Stojící anděl též s rohem hojnosti 1722, jsou označeny jako přípravné studie plastik farního kostela v Budišově, kde stojí jako světloňosi na konzolách v presbyteriu. Dále se uvádí, že nebyla nalezena žádná další díla vyhotovená podle výše uvedených bozzett. Giuliani zde zřetelně na přání znalce umění hraběte Paara, majitele panství Budišov, vytvořil vlastnoručně jedinečná a originální díla.





**Sv. Gothard v biskupském ornátu, 1720 (bozzetto)**

Zlacené dřevo

Klášterní muzeum v Heiligenkreuz

## Kat. 82

### Giovanni Giuliani

*Madonna mit schlafenden  
Christusknaben und Johannes*, vor 1694

Terracotta, schwarze Fassung mit  
Messingpartikeln

Stift Heiligenkreuz, Stiftsmuseum

Giuliani versuchte in der Gruppenbildung eine Rundansichtigkeit zu erreichen, die ihre Wurzeln im Ideal der *figura serpentinata* des 16. Jahrhunderts hat. In keinem seiner Werke war er näher an das Postulat, von allen Seiten schön zu erscheinen, gekommen. Ob die Materialnobilisierung den Intentionen Giulianis entsprach, oder ob sie erst später im 18. Jahrhundert aufgebracht wurde, bleibt eine ungelöste Frage.

## Kat. 83 ● 2028

### Giovanni Giuliani

*Hl. Gotthard im Bischofsornat*, 1722

Terracotta, Schlagmetall, Messingfolie

Stift Heiligenkreuz, Stiftsmuseum

Ende 1715 erwarb Graf Josef Ignaz Paar einen Herrnsitz in Budischau in der

## Kat. 101

### Giovanni Giuliani

*Stehender, anbetender Engel*, um  
1721/22

Terracotta, Grundierung, gelber Bolus,

Schlagmetall, Messingfolie

Stift Heiligenkreuz, Stiftsmuseum

Vergleiche Kat. 102.

## Kat. 102

### Giovanni Giuliani

*Stehender, anbetender Engel*, um  
1721/22

Terracotta, Grundierung, gelber Bolus,

Schlagmetall, Messingfolie

Stift Heiligenkreuz, Stiftsmuseum

Bei den beiden Engeln (vgl. Kat. 101) beweist Giuliani seine Fähigkeit, ein spannungsreiches duales Spiel zwischen der monumentalen Körperlichkeit und einer Draperie zu gestalten. Beiden Standengeln sind mächtige, mit Holzdübeln befestigte Flügel beigegeben. Die Datierung der Engel ergibt sich aus dem Vergleich mit den beiden ganz ähnlichen Himmelsboten für Budischau, die

Nähe von Trebitsch auf der Böhmischnährischen Höhe. Im Zuge der Umbauten wurde auch das Innere der örtlichen Pfarrkirche erneuert und dem Benediktinerheiligen Gotthard am Hochaltar eine Skulpturengruppe gewidmet. Nach diesem Bozzetto wurde eine Holzfigur ausgeführt, die heute in einer Polierweissfassung mit Teilvergoldungen auf dem Altar steht. (Vgl. Kat. 103, 104, 106).

## Kat. 84 ● 2022

### Giovanni Giuliani

*David mit dem Haupt des Goliath*, nach  
1690

Terracotta

Stift Heiligenkreuz, Stiftsmuseum

Dieser *David* zählt zu den frühesten Statuetten Giulianis (vgl. Kat. 85, 87, 88). Charakteristisch sind die schlanken Extremitäten, das schmale Gesicht und die Draperie. Weiche Falten rahmen grössere Flachpartien und die Saumränder sind nervös gewellt. Ebenso sticht die starke Körpertorsion ins Auge. Dieser *David* ist eines der ersten Beispiele

für diese Zeit gesichert sind (vgl. Kat. 103, 104).

## Kat. 103 ● 2028

### Giovanni Giuliani

*Stehender Engel, mit Füllhorn*, 1722

Terracotta

Stift Heiligenkreuz, Stiftsmuseum

Vergleiche Kat. 104.

## Kat. 104 ● 2028

### Giovanni Giuliani

*Stehender Engel, ehemals mit Füllhorn*,  
1722

Terracotta

Stift Heiligenkreuz, Stiftsmuseum

Diese *Engel* (vgl. Kat. 103) waren Teil der Ausstattung der Pfarrkirche in Budischau (vgl. Kat. 83). Als polierweiss gefasste Holzfiguren stehen sie heute an den Wänden des Presbyteriums. Die Abnahmeraster auf den Tonfigurinen belegen, dass keine exakter ausgeführten Zwischenmodelle benötigt wurden, um die Übertragung zu bewerkstelligen.

## **Liechtensteinský zahradní palác v Rossau**

Od roku 1693 Giovanni Giuliani pracuje na sochách pro knížecí zahradní palác v Rossau. Zdobí plastikami zahradu, vedlejší budovy vilového paláce a obě schodiště. V zahradní sále terence jsou dvě díla umělce. Vedle vchodu k pánskému apartmá (dnešní bibliotéce) stojí Kleopatra s hadem (Kat. 189) a u vchodu do dámského apartmá je umístěn jako její protějšek tančící faun (Kat. 188). Již roku 1773 byly první plastiky ze zahrady v Rossau prodány (Kat. 114-118). Mezi 39 figurami pro atiku mají zvláštní postavení personifikace světadílů. (Asie – Kat. 111, Evropa – Kat. 112, Afrika – Kat. 15.)

## **Klášter Heiligenkreuz**

Giuliani započal pracovat pro klášter od r. 1694. Společně se sochařem Benediktem Sondermayrem dostal zakázku na figurální práce pro hlavní oltář a dva vedlejší oltáře v klášterním kostele v Heiligenkreuz, úkol dokončil sám, jeho pomocník brzy zemřel. (Kat. 153 A–F, šest figur, např. Alžběta, Zachariáš, Jáchym, Anna a malá Marie, Máří Magdaléna...) V roce 1705 vytváří Giuliani monumentální dvojice pro klášterní chodbu s námětem „Mytí nohou“. Marie Magdalena myje nohy Kristovi a Kristus myje nohy Petrovi (Kat. 185 a 186). Pro opata Gerharda Weixelbergera pracuje na chórových lavicích s reliéfy, nad nimi umístěné bysty ukazují místo určené jednotlivým církevním i světským hodnostářům (Kat. 173–180).

Po moru, který v roce 1713 postihl tuto oblast Rakouska, byl na nádvoří kláštera v Heiligenkreuz jako projev díky za přežití a k ochraně kláštera vztyčen monument se Sv. Trojicí. Architektonický základ je hotov r. 1729 a Giuliani pro něj vytváří řadu plastik (Kat. 143).

## **Zámek Slavkov**

Kolem roku 1695 započal Giuliani s tvorbou soch pro zámek Slavkov u Brna na zakázku říšského vicekancléře hraběte Dominika Ondřeje Kounice. Projekt hlavní rodové rezidence šlechty vypracoval Enriko Zuccalli, od r. 1691 se stavby ujal Ital Domenico Martinelli. Posledně jmenovaný architekt pracoval i pro Johanna Andrease von Liechtensteina, vedl výstavbu obou vídeňských sídel Liechtensteinů v Rossau a na Bankgasse. Slavkovský zámek byl ukončen r. 1702/3. Sochařské práce v náročné sestavě postupně vytvářel Giuliani s pomocníky. Plastika Merkura je datována v přípravné studii rokem 1690 (Kat. 1). Aurora z roku 1697 je v katalogu označena (Kat. 113). Pod čísly Kat. 127–129 jsou vedeni putti z r. 1702 určené pro zámeckou ložnici. Barokní zámecká zahrada sídla Kouniců s převládající tematikou z antické mytologie je známa především dvěma skupinovými sousošími znázorňujícími Amora a Psyché, v protějščí dvojici Jupitera s Amorem, k nimž Giuliani vytvořil návrhy z pálené hlíny. Tato modelletta se nachází v našich sbírkách.

## **Leebova zahrada ve Vídni**

Opat kláštera v Heiligenkreuz Robert Leeb od r. 1736 buduje zahradu ve Vídni – Leopoldstadu. Sochařská díla této zahrady můžeme vidět prostřednictvím grafických medií. Giulianimu lze připsat šest plastik a jednu bystu. V těchto pracích, které Giuliani tvoří ve svých sedmdesáti letech, lze spatřit velký potenciál umělce (Kat. 33–35, 41–48, 53, 71, 123). Náměty z cisterciácké zahrady opata Leeba jsou různé, např. apoštol Pavel, Salvátor se zeměkouli, apoštol Jan, odpočívající Herkules, Samson bojující se lvem.

Fotografie:

Obálka: K. Pavlíček – Detail Světloňoše z kostela Nanebevzetí P. Marie a sv. Gotharda v Budišově z r. 1722 vyhotovený podle modelletta Giulianiho (Kat. 104)

Strana č. IX: Werner Richter – Bozzetto sv. Gotharda, 1720, zlac. dřevo, Klášterní muzeum v Heiligenkreuz – fotoarchív  
– Podobizna Giulianiho kol. r. 1718

*Text připravila M. Šoukalová*

Příloha Budišovského zpravodaje č. 2/2005  
Samostatně neprodejné

***[www.horacko.cz/budisov/zpravodaj](http://www.horacko.cz/budisov/zpravodaj)***

Vydává: Obecní úřad Budišov, IČO 00289159, tel. 0618/875 110, e-mail: [ou.budisov@horacko.cz](mailto:ou.budisov@horacko.cz)  
Redakce: Karel Pavlíček (e-mail [karel\\_pavlicek@volny.cz](mailto:karel_pavlicek@volny.cz), tel. 0618 / 875 212),

Mgr. Jiří Horák.

Vyšlo v Budišově dne 30. 6. 2005

Technická realizace: Ing. Ladislav Dokulil

Tisk Tiskárna Charvát, s.r.o., Velké Meziříčí